

אהבה ממבט שני: האם אפשר ללמוד לאהוב?

האריה, מלך החיות, נעשה חתן עם הלבאיא בחירת לבו. כל בעלי החיים ביער התקבצו למסיבת האירוסין ואיחלו נרגשים מזל טוב. ביניהם התרוצץ גם העכבר הקטן, נגע ברגלו של האריה ואמר: "אחי, מזל טוב; אחי, חיים מאושרים".

האריה נהם ברוגז: "אתה לא מתבייש לקרוא לי אחי?! מי אתה בכלל?! אני המלך שלך!". - "זה בסדר", אמר העכבר, "גם אני לפני שהתחתנתי הייתי בטוח שאני מלך...".

ביום שישי נציין את ט"ו באב, חג השידוכים היהודי, ולקראת יום זה מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את נתוני הנישואים והגירושים בישראל. המגמה שעולה בסקר מדי שנה - והיא משקפת את המצב בכל העולם המערבי - שגיל הנישואים מתאחר. מעבר לאתגר להתמיד בנישואים לאורך זמן ואחוזי הגירושין ל"ע שצומחים מדי שנה, ההחלטה העקרונית להתחתן - מתאחרת.

הסיבה לכך כמובן היא עידן האינדיבידואליזם בו אנו חיים, לפיו היחיד עומד במרכז וצריך להיות נאמן לעצמו ולפרטיותו. כל אחד מודע לאיכות הייחודית שלו ולכך שאין עוד כמותו וכך נוצר הקושי לחלוק את המרחב הפרטי המקודש עם אחר. לפיכך גם בני זוג שרוקמים קשר וחושבים על נישואים, דוחים את ההחלטה עד שירגישו את הברק המיוחל שהחיים אינם שווים ללא הזולת.

וכאן עולה תמיד השאלה כמה באמת צריכים להכיר לפני החתונה? מתי הוא השלב שראוי לאזור אומץ ולשאול: "התנשאי לי?...". הרי גם אם מכירים שנים לפני החתונה אין ביטחון שהוא או היא יהיו האחד והיחיד לחיים אמיתיים (כפי שרואים בפועל שאחוזי הגירושים לא פוחתים כתוצאה מההכרות הממושכת המקובלת כיום בציבור הכללי). מצד שני, רבים חוששים לצעוד במסלול החרדי בו מציעים נישואים אחרי כמה פגישות בסך הכול. ולכן עולה השאלה מתי יודעים שזה הוא או היא?

כשאנו מביטים אחורה אל סיפורי התורה מגלים עובדה מעניינת: בכל התורה מופיעים שני סיפורי שידוכים והצד השווה ביניהם שהם מתפתחים מהר מאוד. לא מוקדש הרבה זמן לפרק ההיכרות לפני החתונה. הסיפור הראשון הוא אליעזר שנשלח להביא את רבקה, הוא עורך לה את מבחן טוב הלב לראות אם תציע לו ולגמליו מים, ומיד אחר כך מציע למשפחתה נישואים עם יצחק. אחר כך יוצאת הכלה עם העבד לבית החתן והפסוק ממשיך מיד שיצחק הביא אותה לביתו "ותהי לו לאשה ויאבה".

הדבר בולט עוד יותר בסיפור השני, שידוכי יעקב ורחל: התורה מציינת שתוך חודש מהרגע שיעקב הגיע לבית לבן הוא ביקש לשאת את רחל. ככתוב: "וישב עימו חודש ימים: ויאמר לבן ליעקב הכי-אחי אתה ועבדתני חננם?! הגידה לי מה-משכורתך, ויאמר אעבודך שבע שנים ברחל בתך הקטנה".

והתמיהה היא מה נותן חודש הכרות? איך מבססים קשר על חודש ימים?. [בהערה¹ מובאת העשרה בנוגע לשאלה אם אפשר לאבד את הזיווג הנכון כתוצאה מהתמהמהות].

¹ הדיון חשוב - לא רק בגלל חשיבות הנישואים ולא רק בגלל ההורים הלחוצים... אלא - בגלל שהתמהמהות יכולה להביא לאיבוד בן/בת הזוג. לכך שבן הזוג ימצא בינתיים מישהו אחר להקים עמו את הבית. ידועים דברי הגמרא שהזיווג נקבע מראש לפני הלידה, כמובא (סוטה ב) שארבעים יום קודם יצירת הוולד נקבע בת פלוני לפלוני. ולפי זה אפשר לטעון שאין מה למהר עם ההחלטה כי מי ששייך לי ימתין לי. כך אפשר ללמוד מסיפור מדרשי (מבוא תנחומא): שלמה המלך ערך בירור במזל מי יהיה חתן בתו וראה שמדובר באיש עני ואביון. שלמה נבהל והחליט לערוך בדיקה עד כמה זה רציני. הוא שלח את הבת למגדל גבוה ומנותק מהעולם וציפה לראות מה יתרחש. בינתיים הגיע החורף ואותו בחור עני רעד מקור ולא מצא כסף לקנות עצים לחמם את הבית. הוא חיפש מקום להתחמם וראה נבלת שור מושלכת על הארץ. לא נותרה לו ברירה והוא נכנס בין צלעותיה להתחמם. בא עוף גדול, הרים את הנבלה עם האיש שבתוכה והשליך אותם על גג אותו מגדל. כשהתחמם מעט עלתה הנערה לגג לתפוס שמש והנה היא רואה בחור יושב שם. היא הלבשה ויפתה אותו וגילתה עד כמה הוא מרשים. הם החליטו להתחתן ועדכנו בבשורה את שלמה המלך... מצד שני אומרת הגמרא (מועד קטן טז) שעושים שידוכים במועד "שמא יקדמו אחר". כך שאף שהזיווג נקבע מראש, ברור שהתמהמהות תגרום לאיבוד הזיווג ולכך שיתחתן עם מישהו אחר שלא נועד לו. הרבי מליובאוויטש דן באריכות בסתירה הזו (אגרות קודש ב עמוד קצג) ומיישב לפי מילה נוספת שכתבה הגמרא שם: "שמא יקדמו אחר ברחמים". היינו שהתפילות של הזולת (פלוס ההתמהמהות של הצד השני) יכולות

ב. אנו רוצים לעסוק בשאלה הזו דרך תמיהה עצומה בפרשת השבוע, שהיא אחת העיונים החשובים והמרכזיים במחשבת ישראל שאין יהודי שרשאי לחמוק מהעיון בה: מצוות אהבת ה'.

בפרשת ואתחנן משה ממשיך את נאום הפרידה הארוך מעם ישראל ואומר את הפרשה שתהפוך להיות גולת הכותרת של האמונה: פרשת "שמע ישראל". הפסוק הראשון מצווה להאמין באחדות ה', בכך שהקב"ה הוא הכוח היחיד הפועל בטבע, "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכול", ואילו המצווה השנייה מטילה פצצה שמשדרגת לגבהים את איכות הקשר בין היהודי והקב"ה.

1. דברים ו,ה: ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

כן, אהבה לה', לא פחות. בעוד שאנחנו מרגישים בנוח מכך שמתפללים שלוש תפילות ביום ומשתתפים בשיעור תורה, התורה מרימה את רף הדרישות לשיא: יהודי אמור לאהוב את הקב"ה. הוא אמור לערוג באהבת ה' ולחוש שחיינו חלולים לולי הקרבה לאלוקות, "צמאה נפשי לאלוקים".

ואם מישהו שכח מהי אהבת אמת, הרמב"ם מגדיר זאת במלים מדהימות וכל מילה נוספת מיותרת²:

הלכות תשובה י,ב: וכיצד היא האהבה הראויה? שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה, שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אישה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יותר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד, כמו שצונו 'בכל לבבך ובכל נפשך', והוא ששלמה אמר דרך משל 'כי חולת אהבה אני', וכל שיר השירים משל הוא לעניין זה.

וכאן עולות שתי שאלות עצומות שנוגעות בבסיס המצווה הגדולה הזו: א. איך שייך להגיע לרמה כזו של געגוע והרגשת מלאות או צימאון כלפי מציאות מופשטת אותה לא ראינו ולא השגנו?

רבי אליהו מזרחי ממפרשי רש"י: היאך תיפול האהבה בדבר שלא ראה ולא השיג מעולם?

ב. השאלה השנייה והגדולה בהרבה: איך שייך בכלל לתבוע עוררות אהבה? על איזה כפתור לוחצים כדי לסחוף את הלב? הרי האהבה כמו יתר הרגשות היא אינה 'תוכנית כבקשתך', היא אינה פעולה רצונית שאפשר לצוות עליה. האהבה כמו יתר הרגשות היא תנועה לא רצונית, היא אינה תלויה ברצון ואינה ממושמת לו. הרגשות נובעות ממקור הרבה יותר עמוק בנפש מאשר הרצון.

הלוואי והרגשות היו תלויות ברצון. הרי כל כך הרבה אנשים רוצים לאהוב אדם מסוים – בן זוג או ילדים – ואינם מצליחים. האהבה נגמרה להם. וכך להיפך: כל כך הרבה אנשים רוצים לשכוח מישהו אחר, אך אינם מצליחים להסיח דעת ממנו. האהבה חזקה מהם. וכך ביחס ליתר הרגשות: אנו פוחדים אף שאיננו רוצים לפחד וכועסים גם כשאיננו רוצים לכעוס.

אז כיצד פוקדת התורה: "ואהבת"? הנה אבחנתו המדויקת של האור החיים הקדוש:

אור החיים ו,ו: האהבה אינה מעשה שיכריח האדם רצונו לעשות מצוות המלך, אלא הוא דבר שתלוי בלב וכל שהלב לא ירגיש דבר שיפעיל בו החשק – אינו אוהב! הגם שיכריחנו בכל מיני ההכרח.

לשנות את התכנית האלוהית המקורית. דוגמה לכך הוא נישואי לאה, שבתכנית המקורית נועדה להתחתן עם עשו, "הגדולה לגדול והקטנה לקטן", אבל זעקה והתפללה ובסוף התחתנה עם יעקב.
² סיפור – אהבת ה': פעם שוחח הבעש"ט בהתלהבות עם תלמידיו על מצוות אהבת ה', עד כמה היא צריכה לסחוף את כל אישיותו של האדם. משראה הצדיק שהתלמידים אינם יורדים לסוף דעתו, הוציא אותם אל היער והעמיד אותם לצפות בשקט בעבודתו של רועה צאן צעיר שעמד שם. הרועה עמד ופניו אל השמים ואמר בערגה: "רבש"ע, אוהב אני אותך בכל לבי, אבל אתה גדול ואני קטן ומה אעשה לפניך? יודע אני לרקוד וארקוד לפניך". רקד הרועה שעה ארוכה. הוא התיישב בעייפות במקומו ושוב אמר: "אוהב אני אותך בכל לבי ומה אעשה לכבודך? יודע אני לחלל בחליל ואחלל לכבודך". אחר כך קם ממקומו פעם שלישית ואמר: "אוהב אני אותך הרבה יותר רבש"ע ומה עוד אעשה לכבודך? מטבע קטן יש בכיסי, אתן לך אותו" וזרק את המטבע כלפי מעלה. וחסידים מספרים כי יד יצאה מהשמים ולקחה את המטבע.

הקושיות הגדולות הללו מובילות רבים מהמפרשים להסיט את נקודת הכובד **מעוררות האהבה** **עצמה** אל **מעשים פיזיים** המשקפים אהבה. רש"י למשל מביא את מדרש ספרי שעלינו לעבוד את ה' במידה גדולה כזו כמו שמתאמצים עבור אדם אהוב, ששום דבר אינו קשה מדי עבורו.

רש"י פרשתנו: 'ואהבת' - עשה דבריו מאהבה, אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה שהעושה אצל רבו מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו [אבל העושה מאהבה עושה למעלה מכוחותיו].

הדוגמאות המפורסמות לעושה מאהבה הוא אברהם אבינו שלא נבהל מעשרה ניסיונות ולא נמנע אפילו מהקרבת בנו יחידו על המזבח למלא רצון ה'. וכן דבקותו הנוראה של רבי עקיבא בקב"ה: הרומאים סרקו את בשרו במסרקות ברזל ודמו נשפך כמים והוא הניח את היד על העיניים וקרא שמע ישראל. התלמידים צעקו: "רבי, עד כאן?!". האם גם במצב נורא כזה שהכול קורס סביבך אתה מכריז "ה' אחד ויחיד"?! ענה רבי עקיבא תשובה מפעימה: 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, הייתי מייחל לזכות לקדש את ה' ועכשיו סוף-סוף זוכה אני למסור נפשי בטהרה'³.

פירוש נוסף למצות "ואהבת" הוא לקרוא את הציווי כמו '**ואהבת'**: מצוות אהבת ה' היא להאהיב את ה' על הבריות. להתנהג ביושר ואחריות כזו שתגרום לאחרים לרצות להיות חלק מצורת החיים הזו.

יומא פו: 'ואהבת את ה' אלוקיך' - שיהא שם שמים מתאהב על ידך [ואהבת כמו ואהבת], שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי לבריות שלא למדו תורה ... אבל מי שקורא ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו? אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו ... ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו.

הגמרא מביאה שם דוגמאות מפעילות עד כמה היו החכמים מודעים לאחריות המוטלת עליהם להאהיב את שם ה' על הבריות: "היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אני אם אקח בשר מהקצב ולא אשלם מיד [אלא ארשום בהקפה והרואים יחשבו שאינני משלם] ... אבוי כשהיה לוקח בשר מאטליז השייך לשותפים היה משלם לשניהם [כדי שאף אחד לא יחשוב שלקח בחינם]".

אלו פירושים חשובים, אבל הבעיה היא ששניהם מסיטים את הדגש מהמשמעות הפשוטה של הציווי "ואהבת!", **כפשוטו**, ומתמקדים רק במעשים המשקפים אהבה. אבל התורה ציוותה "ואהבת בכל לבבך!" וכדברי הרמב"ם שהובאו לעיל: "שיאהב את ה' **אהבה גדולה יתירה עזה**... כאילו חולה חולי **האהבה**". וכאן ראוי לעיין מה חושבת התורה על הרגשות?

ברור שהתורה באה ליצור תפיסה חדשה על אהבה ולומר שהמערכת הרגשית פועלת בדרך אחרת ממה שאנו רגילים לחשוב. מתוך הדברים נקבל מענה גם על הסוגייה בה פתחנו: כיצד הדרך הנכונה לבנות אהבה בין בני זוג – הן בתחילת הדרך והן באמצעה לאורך ימים ושנים?

ג. לפני שנתקדם הלאה, נסטה לרגע מן הדיון ונקדיש כמה מילים למועד ט"ו באב. בעוד שאנו מכירים מועדים דאורייתא ודרבנן, בזמן בית המקדש חגגו מועד נוסף **שהשמחה בו עלתה על כל המועדים**:

2. **משנה תענית כו,ב: אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו ... ובנות**

³ **סיפור – עושה מאהבה:** בחג הפסח לפני כמה שנים אימא שלי התארחת בבית אחי, השליח הרב זליג, בעיר יקטירינוברג באורל. בחג אחרון של פסח היא הלכה לנוח אחרי הצהריים תוך שמסכמת עם אחי שיעיר אותה לחגוג סעודת משיח. היא התעוררה בבהלה כשהשמש נטתה לשקוע ולא הבינה איך אחי ישן בזמן סעודת משיח? היא יצאה במהירות אל הסלון וראתה אותו יושב ליד השולחן ומאזין לאדם נסער שמדבר בהתרגשות. כשאחי שמע אותה נכנסת הוא התעורר מההאזנה אליו, נפרד ממנו ויצא עמה במהירות לבית הכנסת. בדרך סיפר לה שאותו יודי נשוי שנים רבות לאישה שהינה יהודייה. קודם הוא נכנס לביתו של אחי וסיפר שעכשיו הגיע מבית המשפט והצהיר שהוא נפרד מאשתו הנוכרית. השופט שכעס על הדרך בה בחר, העביר לאישה את הבית ואת כל הנכסים והשאיר אותו בלי מיטה לישון עליה הלילה. אחי נדהם לשמוע ושאל: "גרישה, למה היה חשוב לך ללכת היום לבית המשפט? הרי יכולת להמתין עוד יום-יומיים במקום לכתוב ולחתום בחג?". היהודי השיב בתמימות ובטהרה: "זליג, גם אני רציתי לצאת ממצרים..."

ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות: בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תיתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, שקר החן והבל היופי אישה יראת ה' היא תתהלל.

בספר "כלבו", אחד מספרי ההלכה החשובים מתקופת הראשונים, מובא הסבר חשוב לתכליתו של החג החדש: היה זה **החג של המעוכבים**. חג ההזדמנות השנייה עבור הבנות המבוגרות שלא נישאו והקהילה חוללה אירוע יוצא דופן בכרמים כדי לשדך אותן. בכך מובנת העובדה ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב", משום שאין שמחה כזו מעוכב שזוכה להקים ביתו.

כלבו סימן סב: ואין זה תימה [מנהג שנראה כפריצות]? אבל המנהג בשביל הבנות שאין יד אביהן משגת להשיאן והיו יושבות עד שתלבין ראשן אם לא המנהג הזה.

לאחר החורבן בוטלה החגיגה מטעמי צניעות וכנראה שאיננו עומדים במדרגה שמאפשרת מנהג כזה לשם שמים. ובאמת מגילת איכה מקוננת במיוחד על אובדן חג השידוכים הירושלמי: 'דרכי ציון אבלות ... כהנייה נאנחים בתולותיה נוגות' ובתרגום איכה: 'בתולותיה סופדות על שהפסיקו לצאת בחמשה עשר באב וביום הכיפורים לחול במחול'.

כאן מעניין להבין מדוע נקבע דווקא היום הזה לחגיגת השידוכים? למה לא קבעוהו באחד החגים הקיימים כמו פורים או חנוכה? מילא לגבי יום הכיפורים נאמר בגמרא שם, בסוף מסכת תענית, שהוא נבחר לכך בהיותו יום סליחה ומחילה בו נתן הקב"ה את הלוחות השניות. (וכנראה שהסגולה החשובה לחתונה היא להתחיל ביום של מחילה...). אבל עדיין השאלה היא "טו באב מה היא?"

הגמרא מצביעה על שישה אירועים שהתרחשו ביום זה ועל פניו אין שום קשר ביניהם. נזכיר ארבעה:

תענית לא, א: רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו, יום שפסקו מלכרות עצים למערכה. רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאין יבשין.

הטעם הזה נאמר על ידי שני חכמים ומוכח מכך שהוא הטעם העיקרי: אש המזבח הייתה בוערת 24 שעות ביממה והיו מעלים עליה קורבנות. לשם כך נדרשה אספקה גדולה של גזרי עצים עבור הבערת האש והייתה זו "חזקה" של מספר משפחות בירושלים לנדב את קרבן העצים. אומרת הגמרא כי מנהג המשפחות הללו היה לסיים את כל תרומת והבאת העצים עד טו באב, משום שהחל מיום זה תש כוחה של חמה והעצים נעשים לחים ומתקבצים בהם תולעים. ולכן התורמים היו כורתים את כל העצים עד טו באב ומייצרים מראש אספקה לחצי שנה קדימה, עד חודש ניסן הבא.

עוד אירוע חגיגי שאירע בט"ו באב: יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה.

כאשר נחלו ישראל את הארץ, ציוותה התורה כי משפחה שיש בה רק בנות (כמו בנות צלפחד) הבנות יורשות את הנחלה של אביהם, אבל צריכות להתחתן רק עם בני השבט שלהן. וזאת כדי לשמור את הנחלה בתוך חלקת השבט. שכן אם הבנות יינשאו עם בני שבט אחר, ילדיהן – שהולכים בעניין הייחוס השבטי אחרי האבא – יעבירו את הנחלה לבני שבט אביהם וכך יוצא שאינם בתוך שבט אחד יעברו הפקעה לטובת שבט אחר. אולם לאחר שנכנסו לארץ וכל שבט התבסס במקומו, הוחלט ביום ט"ו באב לבטל את התקנה ולאפשר לכל אישה להתחתן עם בחיר ליבה מכל י"ב השבטים.

עוד אירוע התרחש בט"ו באב: יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל.

לאחר מעשה "פילגש בגבעה", בו בני בנימין התעללו באישה פילגש שעברה ביישוב שלהם, הוחלט בעם ישראל להימנע מנישואים עימם כצעד חריף של מחאה. אמנם הזמן חלף וכולם הבינו שבני שבט בנימין ייכחדו בלא נשים, לכן זקני העם החליטו להתחכם ולפרוץ את החרם בדרך חריגה: הם הציעו לבני שבט בנימין לצפות בבנות שילה המחוללות בכרמים בט"ו באב ולקחת משם נשים.

ועוד אירוע רביעי התרחש מאות שנים אחר כך בסוף ימי המקדש הראשון: "יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר לאיזה שירצו יעלו".

לאחר מאות שנים בהם היה גבול סגור באמצע הארץ, בין מלכות ישראל בשומרון למלכות יהודה בירושלים ובני השומרון היו אסורים בעלייה לבית המקדש (שתי מדינות לעם אחד...), בט"ו באב פתח מלך ישראל האחרון, הושע בן אלה, את הגבולות ואפשר לכלל ישראל לשוב ולעלות לירושלים.

מה הנקודה כאן? מה הלז הפנימי שכורך את כל האירועים הללו שאירעו במרחק מאות שנים? הרבי מליובאוויטש ענה תירוץ מבריק שמחבר הכול יחד: **ט"ו באב הוא התיקון של תשעה באב**. בעוד שימי החודש הראשונים מסמלים את שנאת החנם שהביאה לחורבן בית אלוקינו, ט"ו באב היה היום שיהודים **התחברו לעם אחד**. לכל אורך הדורות נעשו מעשים שהדגישו את העובדה ש'שלי שלך ושלי שלי'. וזה בדיוק מה שהוביל לכל ארבע האירועים שצוינו לעיל:

המשפחות שתרמו את העצים עשו זאת עבור קרבנות שהביאו יהודים אחרים. ואף שהיו יכולים לטעון כי מי שמביא קרבן אמור להביא גם עצים עבור שריפת הקרבן, בכל זאת פתחו את לבם עבור החטאים של האחרים. ויותר מזה: הם היו יכולים לדחות את הנתינה עד שייגמר מלאי העצים בבית המקדש וכאשר אותם יהודים ירצו להביא קרבנות בעוד חצי שנה הם ידאגו אז. אולם הקדימו חצי שנה מראש כדי לפרגן ברווח לאלו שיביאו קרבנות.

ובוודאי שזה הרעיון מאחורי "היתר השבטים לבוא זה בזה". אין מעשה הממחיש יותר את היותנו עם אחד מכך שכל אישה יכולה להתחתן עם בחיר ליבה בין כל שבטי ישראל. אין צורך לומר שעוצמת האחדות התגלתה בכך שהופסק החרם הנורא כנגד בני שבט בנימין. ובוודאי שהקשר בין כלל ישראל התעצם לאחר שביטלו את גדר ההפרדה שקרעה את ארץ ישראל לשתי מדינות לעם אחד.

כעת אין פלא שדווקא יום זה נבחר להיות חג השידוכים הלאומי. שכן הרגשת האחדות שגאתה באותו יום הובילה את החכמים להרגיש את הכאב של אותן בנות מבוגרות ולסייע להן למצוא את אושרן.

ליקוטי שיחות כד/53,56 והערות 2-61: סיבת החורבן בבית שני הייתה מפני שנאת חנים, וההיפך מזה נפעל בט"ו באב לפי כל הטעמים האמורים: 'יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל, יום שביטל הושע בן אלה פרדסאות', וכל שכן לפי הטעם ש'פסקו מלכרות עצים למערכה', שזאת צדקה הכי גדולה הן עבור קרבנות היחיד והן עבור קרבנות הציבור ... ובאופן שיהיו עצים **מוכנים מראש עד חודש ניסן לאחר זה**. ועפ"ז מובן שהיום טוב דט"ו באב נחוג בכך ד'בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים', שמבלי הבט על הפערים בין הסוגים בבנות ישראל, יוצאות יחד במחול, בשלום ובאחדות.

ואחרי כל זה אנו שבים אל השאלות המרכזיות: איך מחוללים "אהבה" בין יהודי לקב"ה? ומה אפשר להשליך מכך לגבי בניית הקשר הקרוב בין איש לאשתו?

ד. נפתח עם סיפור חזק שהתפרסם בשנים האחרונות: משולם ואיליין וייס מפלורידה היו חתן וכלה צעירים לפני הנישואים. בשקט ובהתרגשות הם פסעו לתוך חדרו האישי של הרבי מליובאוויטש במטרה לקבל את ברכתו הקדושה לפני החתונה. משולם החזיק בידו פתק קטן, 'קוויטל', בו שטחו את כל בקשותיהם לחיים מאושרים.

ואז קרה דבר מוזר: הכלה פרצה בבכי, ואם זה לא מספיק, רמזה לחתנה שהיא רוצה לשוחח ביחידות עם הרבי. החתן ההמום עזב את החדר. אחרי עשרים דקות היא יצאה מהחדר נסערת. אלו היו הימים הסמוכים לחתונה והם לא התראו שוב עד החופה. מיד כשנכנסו לחדר ייחוד, המילים הראשונות שלו היו: "מה שוחחת עם הרבי עשרים דקות?".

"אני מקווה שלא תכעס עלי, ביקשתי מהרבי הסכמה לבטל את החתונה. בגלל טוב ליבך לא הבחנת בכך, אבל אני בעלת מזג נורא ואיום, אני טיפוס חסר סבלנות שמתרגז בקלות ואני עלולה לאמלל אותך. אתה תגלה שאני 'מכשפה'."

"ומה אמר הרבי?", שאל החתן המופתע. "הרבי חייך ואמר שסבלנות היא תכונה נרכשת ועם כל ילד יורדת עוד סבלנות. הקב"ה יברך אותך בילדים רבים וכך תרכשי הרבה סבלנות. ובינתיים, אמר הרבי, עד שיבואו הילדים הרבים, תקבלי על עצמך להתנדב בעבודה עם ילדים בבית רפואה, והעבודה הזו תרגיל אותך להתייחס לאנשים בסבלנות ואורך רוח, וכך המזג שלך יסתדר בכיוון הנכון".

השנים חלפו והתברר כי זו לא הייתה רק עצה טובה, אלא ברכה מופלאה שהצילה להם את החיים. אחרי החתונה התברר כי האישה סובלת מבעיית עקרות חמורה ורק הברכה של הרבי - "הקב"ה יברך אותך בילדים רבים" - החזיקה אותם מעודדים ובוטחים עד שזכו לעוד לידה ועוד לידה, עד שהשלימו משפחה בת 15 ילדים - עם ככל הנראה הרבה מאוד סבלנות...

אם נשווה את מידת הסבלנות ליתר הרגשות, כמו האהבה, נמצא כאן תפיסת עולם שלמה. לפי התפיסה היהודית **אהבה לא מוצאים – אהבה יוצרים**. ובשפה אחרת: **הרגשות הן לא משהו שקורה לנו, אלא משהו שאנו יוצרים אותו**. שכן הרגשות הם לא רק תכונות ספונטניות ש-או שהן קיימות או לא, אלא אפשר וצריך **ללמוד לאהוב**. הרגשות הן כוח שלומד ומושפע מהראש ומהרגליים.

עולם התרבות הכניס לראש כי האהבה היא **הבזק**, מן מזל שנחת מהשמים בו שני אנשים מביטים אחד בשני ומרגישים את הלב עולה על גדותיו כאילו נולדו זה לזו. זה לא רק שקר ודמיון שנועד למכור סרטים באורך שעה וחצי, אלא טעות נוראה שהחריבה את מוסד הנישואים. אנשים שניגשים לחיים בצפייה כזו מגלים חצי שנה אחרי החתונה שהפרפרים נעלמו והופכים להיות נואשים.

תמורת זאת, מצווה התורה "ואהבת את ה' אלוקיך" ובכך רוצה לחנך לתורת בניית רגשות אחרת. כזאת שצומחת בעבודה ממושכת ועולה ומטפסת מיום ליום. שכן מעבר למוח הרגשי הספונטני שהוא פרימיטיבי ופועל מאליו, אפשר להכניס אינטליגנציה לתוך הרגשות. עד כמה שהרגשות הן לא רצוניות, אבל הן **מושפעות מהראש ומהרגליים ובסופו של דבר נעות לאותו הכיוון**.

איך יוצרים 'בנין עדי עד', בנין של אהבה שמחזיק מעמד לאורך זמן? נתחיל עם הדרך לאהבת הקב"ה, וכאן מציינים המפרשים שני שלבים:

3. רמב"ם יסודי התורה ב: והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובראויו הנפלאים הגדולים ויראה מהם חוכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד 'צמאה נפשי לאלוקים לאל חי'.

השלה הראשון בבניית רגש לאלוקים הוא **שליטה במחשבה**: לחשוב מחשבות טובות בשבח האהוב. האדם בטבעו נמשך למקומות **שטוב לו להיות בהם** וככל שהוא יתבונן בגדולתו וחשיבותו של הקב"ה, כך ירצה יותר להיות חלק מכל הטוב הזה. מהעבר השני, הדרך לאהבת ה' עוברת דרך דחיית מחשבות רעילות והרסניות שמעלות ספקות והתלבטויות אודות הטוב האלוהי.

משל יפה מספר כך: אדם המתין לעלות לטיסה ופתאום הרגיש רעב. הוא פתח את התיק להוציא חבילת עוגיות, אבל הדיילים קראו לו לגשת לרגע לשער העלייה למטוס. אחרי ששב למקומו גילה דבר מרגיז: האדם שישב בכיסא לידו החזיק את חבילת העוגיות שלו ונגס מהן בהנאה. כאילו כדי להרגיז יותר, הלה הפנה אליו את החבילה והציע לו עוגייה... הוא לקח את התיק בכעס ועלה למטוס. אחרי ההמראה הוציא את התיק והנה הוא מגלה את חבילת העוגיות שלו מונחת סגורה במקומה.

פתאום הבין שהוא סתם כעס והוא החזיק חבילה משלו. ברגע אחד התהפך מצב רוחו ומכעס נורא הוא התמלא הערכה כלפיו, כיצד הציע לו ברוב לב למרות שאינו מכיר אותו בכלל...

מה למדנו? שהלב הזה - שנראה כל כך עצמאי ולא רצוני - הוא בסך הכול יושב על הגיונות עלומים. אמנם חלק גדול מהגיונות הלב הם פרימיטיביים ועתידיים להתברר כדמיונות שווא, אבל איזשהו הגיון יש שם. ומה שהתורה רוצה לחנך אותנו הוא לייצר **הגיון באופן יזום** – בכוח המחשבה הטובה בשבח האהוב – וכך להבעיר את הרגשות בצורה בריאה ועמידה⁴.

היסוד השני לבניית רגש לקב"ה הוא **כוח הנתינה: לעשות למען האהוב**, כדברי ספר החינוך הידועים "אחרי המעשים נמשכים הלבבות", משום שאנחנו אוהבים את מי שאנחנו נותנים לו. זה לא שאנחנו נותנים למי שאנחנו אוהבים, אלא להיפך: אוהבים את מי שנותנים לו. וככל שפורצים ממסגרת האגו ומתמסרים יותר אל הקב"ה, כך פורצים את הנפרדות ומרגישים קרובים יותר אליו.

מסכת דרך ארץ זוטא פב: אם חפץ אתה להידיבק באהבת חברך - הוי נושא ונותן בטובתו.

בכך מסבירים ספרי מוסר עובדה משונה: זאת עובדה שהורים אוהבים ילדים יותר ממה שילדים אוהבים הורים. וזה פלא: שהרי הילדים מקבלים הכול מההורים ואם כן אמורים לאהוב אותם שבעתיים? אלא המבנה הנפשי הפוך: אנו אוהבים את מי שאנו נותנים לו ולא את מי שמקבלים ממנו.

⁴ לפי זה מובנת המילה "ואהבת" בתוספת האות וא"ו בתחילתה. שכן האהבה היא תוצאה מההתבוננות בפסוק ראשון בשמע ישראל אודות אחדות ה' (ראו עד"ז באור החיים כאן).

הרבי מליובאוויטש הסביר בכך את העובדה שהקב"ה תבע מאתנו לתת תרומות עבור המשכן שלו. ככתוב: "וייקחו לי תרומה". וכך מובא לגבי המקדש העתידי, שאף שרובו יירד מהשמים, בכל זאת חלקים ממנו **ייבנו בידי אדם**. וכך מוכח מהעובדה שמקומו של הר סיני נשכח מאתנו בעוד שירושלים לא נעלמה מליבנו לעולם. משום **שאנו אוהבים את מה שאנו יוצרים ומתרחקים ממה שמקבלים**.

כעת נשוב אל השאלה הראשונה בה פתחנו: העובדה שהאבות הסתפקו בהכרות בסיסית לפני החתונה. אחד מגדולי רבני גרמניה בעת החדשה, רבי שמשון רפאל הירש, מסביר זאת היטב: יהודים באים לחתונה בידיעה שהם הולכים **ליצור את האהבה** ולא לקבל אותה מוכנה מהשמים. יהודים לא ממתנים עד שהאהבה **תקרה** לנו, אלא ערוכים לעורר אותה. ולכן מה שחשוב לפני החתונה הוא לוודא שישנה "משיכת הלב", הרגשה טובה וקרובה בין הצדדים, ובעיקר, מוכנות להתאמץ ולבנות יחד קשר על בסיס עבודה משותפת.

כך מוכיח רש"ר הירש מפסוק מפורש בתורה: לגבי נישואי יצחק ורבקה נאמר: "ויקח את רבקה ו**תהי לו לאשה ויאהבה**", היינו שקודם לקח אותה לאשה ורק אחר כך אהב אותה (עוד יותר מקודם). שכן החתונה היא רק הבסיס לאהבה ומכאן אמורה לטפס ולצמוח בכוח העבודה המשותפת. ובקיצור: **אהבה לכל החיים היא עבודה לכל החיים**. והסוד לנישואים טובים הוא **להתחתן כל יום מחדש**.

הנה מילים מופלאות מהרבי שלא היינו יכולים לבקש טובות מהן. הגברת חנה שרפשטיין מניו יורק מספרת כך: "הייתי אז נערה בגיל השידוכים ונפגשתי עם בחורים שונים, אבל לא התקדמתי עם אף אחד מהם. באותם ימים נכנסתי לפגישה אצל הרבי והוא התעניין לדעת מה קורה בנושא השידוכים. עניתי שנפגשתי עם כמה בחורים, אך אינני רואה את עצמי בונה עתיד עם אף אחד מהם. הרבי שאל לדעתי על בחור מסוים והוכיחי תדהמה. זה היה בחור שפגשתי זמן קצר קודם לכן. הרבי הציע שם של בחור נוסף ועוד אחד... כולם בחורים שפגשתי. הסמקתי, אך הנעתי את ראשי בשלילה. על כל אחד מהם היה לי הסבר מנומק מדוע הוא לא האיש המתאים עבורי.

הרבי חייך חיוך רחב ואמר: **את קוראת יותר מדי ספרות יפה ולכן מחפשת דבר שאינו קיים. אהבה היא איננה אותו רגש סוחף ומסנוור המתואר ברומנים. אלו חומרים דמיוניים שמתארים מציאות שאינה קיימת. אהבה הינה רגש ההולך ומתפתח במהלך החיים. האהבה שאת חשה ככלה צעירה אינה אלא התחלה של אהבה אמיתית שפירושה הוא שותפות, אכפתיות ומתן כבוד הדדי. היא פורחת וגדלה באמצעות הפעולות הקטנות והיומיומיות של החיים בצוותא. כאשר חיים של שני אנשים מתלכדים לכדי פרשת חיים אחת, מגיע כל אחד מהשניים, במשך הזמן, להרגשה שהוא חלק מן זוגו, עד שאינו יכול לתאר את החיים בלעדיו – זוהי אהבה.**

נסיים בסיפור יפה: יהודי מירושלים יצא למסחר באיסטנבול ולאחר שעשה חיל בעסקיו, פגש יהודי מעירו. הוא הפקיד בידיו סכום גדול ואמר: **"תן לאשתי כמה שאתה רוצה"**.

השליח חשב כי ימסור לה תשעים אחוז וייקח לעצמו עשרה אחוז כדמי העברה בדרכים. כשעלה על האונייה פרצה סערה קשה. בגבורת נפש הוא הגן על הכסף ולאחר שהסערה שככה, אמר: "אף אחד לא היה מתאמץ כל כך עבור כסף של אחרים ומגיע לי לקחת 25 אחוז". בהמשך הדרך עלו שודדי ים על האונייה והוא שוב מסר נפשו להגן על הכסף, והפעם החליט לקחת חמישים אחוז. וכך העלה והעלה את דמי השמירה עד שכשהגיע לירושלים ניגש לאישה ומסר לה עשרה אחוז מהכסף. כשהיא הביטה המומה בסכום הצנוע, אמר לה ביובש: "זה מה שבעלך אמר: תן לה כמה שאתה רוצה".

הגברת הכירה את בעלה כאדם ישר ולא הבינה מה עבר עליו. היא ניגשה לרב של ירושלים וזה ביקש לקרוא את הסוחר. הרב ציווה: "תמסור לה תשעים אחוז וקח לעצמך עשרה אחוז. זה מה שאמר הבעל החכם: תן לה כמה שאתה רוצה, כלומר, **תיתן לה את מה שאתה רוצה לעצמך**... והמסר ברור: הסוד לאהבה ארוכת טווח הוא לתת לזולת את כל מה שאתה מאחל לעצמך...

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בת יוסף דב